

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Емилия Христова Стоева, преподавател в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, хоноруван преподавател в Нов български университет и АРТ колеж по „Екранни изкуства“, върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „професор“, по професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство, обявен от Нов български университет в Държавен вестник, бр. 38/24.04.2020 година с кандидат доц. Петя Александрова Александрова, д. н.

1. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов Български университет.

Доц. Петя Александрова, д.н. е представила данни и библиографска справка от които е видно, че покрива минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет. Важно е да се отбележи, че всички нейни публикации са обвързани с учебния процес. Изследвайки процесите в киното, тя обогатява вече създадените учебни програми и създава нови съвременни програми, които привличат големи групи студенти. Подробната библиографска справка е съсредоточена върху трудовете след получаване на предишни степени и звания от кандидата.

2. Изследователска (творческа) дейност и резултати.

Представеният монографичен труд „Предимства и предизвикателства на късите форми“ с подзаглавие „Модели и практики на българското късометражно игрално кино“ е първо по рода си изследване на късометражното игрално кино у нас.

В книгата многоаспектно е разгледано както студентското късометражно кино от една страна, така и независимите кратки филми, от друга. Издирването и анализа на тези филми е трудна задача при липсата на пълен архив в Българска национална филмотека, Национален филмов център и в киноуниверситетите в България. Официалните институции не идентифицират късометражното кино като подвид.

Работата е структурирана в увод, четири части и заключение в обем от 240 страници.

Доц. Петя Александрова, д.н., ясно очертава параметрите на българското късометражно кино, целите които си поставят техните автори и изразните средства с които си служат.

Доц. Петя Александрова си поставя не леката задача да обхване максимален брой различни примери от късометражното кино в България. Като селекционер на фестивали за късометражно кино и често и член на

жури тя познава отблизо процесите и прави убедителни изводи и заключения.

Сред достойнствата на книгата „Предимства и предизвикателства на късите форми“ е структуралният анализ на стотици български късометражни игрални филми, някои от които са само упражнение по стил. Подробно са издирени авторите, годините и как тези филми влияят на творческата биография на режисьорите. Подобно анализиране на български късометражни игрални филми (екранизации или по оригинален сценарий) се прави за първи път в България. Вероятно авторката на монографията е повлияна и от все по-голямата популярност на късометражното игрално кино в световен мащаб.

Друг принос е извеждането на тезата за липсата на експеримент в по-голяма част от късометражните игрални филми в България. Режисьорите бързат да покажат на бъдещите зрители, че владеят изразните средства на киното и това често води до вторичност и много клишета. Примерите които доц. Петя Александрова дава, критичните бележки и препоръките биха били полезни не само за студентите от кино специалностите, но и на техните преподаватели и на специалистите в тази област.

Монографията на доц. Петя Александрова съдържа 214 бележки под черта, свързани с библиографски източници, цитати от материали на световни теоретици, както и на нейни колеги от Института за изследване на изкуствата. Чрез тези примери тя подкрепя изказваните тези.

Библиографията съдържа около 70 заглавия и 43 основни интернет източници. Източниците на пръв поглед изглеждат недостатъчни, но отново припомням, че това е първо по рода си изследване на българското късометражно игрално кино. Особено ценна за професионалистите е филмографията на цитираните късометражни игрални филми от 1895 година до 2019 година. Филмографията не може да бъде изчерпателна, защото не всеки любителски опит в киното, заслужава внимание.

И ако през 1928 година немският творец Йоханес Молцан призовава: „**Стига сме чели, да гледаме!**“, то днес 90 години по-късно, ние сме пренаситени от гледане не само на артистично направени екранни произведения, но и на много елементарни, излишно провокативни или вторични филми. Може би днес е време да призовем: „Четете, преди да снимате!“ След натрупването на художествено литературни запаси, младите автори ще се базират не само на преживени неща, но ще потърсят новостите в кино езика, базирайки се на огромните „запаси“ в литературата. Проф. Вера Найденова в студията си „Киното с обновен хронотоп“, се възхищава на богатството на съвременното кино и пише следното: „За изкуствата няма по-голям благодат от многообразието. Добре е да му се радваме и да го опознаваме.“

Един от проблемите при младите творци е, че те понякога фетишизират новите технологии и е трудно да се обясни на някои

начинаещи режисьори, че киноизкуство не се получава от перфектно 8K изображение, а от емоцията която авторите успяват да предадат с филмите си. Многообразието, за което пише проф. Найденова е плод до голяма степен от натрупванията в литературата.

Доц. Петя Александрова подкрепя успешните екранизации в майсторските класове на проф. Георги Дюлгеров и така индиректно насочва правещите късометражно кино към повече четене. Една от дипломантите на проф. Дюлгеров е Галина Георгиева, която засне през 2019 късометражен игрален филм „Френско кино“, вдъхновен от книгата на Георги Господинов „Физика на тъгата“. „Френско кино“ се разпространява от турска дистрибуторска компания и има много международни награди от престижни фестивали.

3. Други публикации:

В разглеждания период след придобиване на образователно научна степен „доктор на науките“, доц. Петя Александрова е работила и върху други публикации. Те са на съвременни теми в киното и са част от нейния опит като селекционер, член на жури, учен в институт за изследване на изкуствата. Динамиката на процесите в българското късометражно игрално кино можем да усетим в посочените статии „Българските филми омнибуси“, „Българското присъствие на московския фестивал“, „Българското късометражно игрално кино и наградите Джеймисън“ и още петнадесет публикации, някои от които със значителен обем. Сред достойнствата на публикациите е, че са в области които доц. Петя Александрова много добре познава и това засилва степента на доверие в тях. Вероятно Петя е наследила от своя баща, киноисторика Александър Александров, търпението да проверява всички източници, преди да създаде текст на дадена тема.

Сред публикациите на доц. Петя Александрова са и статии за престижното списание L'europo , където трябва да е спазен един от двоичните кодове на постмодернизма. Текстът да бъде интересен както за човека „от улицата“, така и за интелектуалеца. Петя Александрова излиза от зоната на комфорт на кино обществото и добавя популярни за обикновения зрител нюанси, като с невероятна интензивност и бързина смесва пластове. Подобна комбинативност позволява интересен прочит на образи и стилове от старите филми с класическите звезди на Холивуд.

В текстовете за списание „кино“, доц. Петя Александрова борави с необходимия научен апарат и навлиза в полето на структуралния анализ. Тя разглежда процесите в киното не като криза, а като динамика, като преход от старото към новото. В статиите на Петя Александрова няма да срещнете описание за лошо състояние на

нещата, което на друг език се нарича „криза“. Тя се интересува от трансформациите в късометражното ни кино, от филми с нов „език“, търси филми с философско метафорична линия.

Очевидно написаното от нея е задълбочено и интересно и колегите често цитират нейни текстове. Тук е мястото да отбележа, че доц. Петя Александрова отговаря на изискванията за цитируемост на публикациите.

4. Участие в изследователски и творчески проекти

Доц. Петя Александрова има сериозна и разнообразна творческа дейност. Тя е сценарист на предаването „Латерна магика“ и има петдесет телевизионни предавания, като всяко от тях е с отделен сценарий. Може да се предположи, че синхронът в търсенията на целият екип и добрите сценарии са довели до такъв голям обем от предавания. Доц. Петя Александрова е участник в „Изкуствоведски четения“ през 2011 година с тема сходна с научните ѝ интереси и предхождаща сериозната монография „Предимства и предизвикателства на късите форми“. Публикацията „Голямото кино на малките екрани“ се превръща в начало на нов изследователски хоризонт за автора.

Прави впечатление, че кандидатът за академична длъжност „професор“ работи по теми, които са слабо разработени у нас. Тя е сред теоретиките, които притежават силна интуиция за нишите в критиката и теорията на киното. „Мъките на заглавието- от словесен до кинообраз“(2006), запълва една такава ниша. Заглавието в киното е точно толкова важно, колкото слоугъна в рекламата. А анализирането и на едното и на другото, е не лека задача. Когато филмът търси зрителя си, от особена важност е най-атрактивното, най-обобщаващото заглавие за специфичния художествен продукт, наречен кино.

Доц. Петя Александрова не рядко е част от редица културни събития, някои с национално значение:

- каталози на Салон на изкуствата, Национален дворец на културата(2005, 2006, 2007, 2008);

- селекционер на филми за Киномания (1999-2005);

- селекционер на фестивал за българско игрално кино „Златна роза“ (2015, 2016, 2017, 2018);

Особено важни за департамент „Масови комуникации“ в Нов български университет, са годишниците на които Петя Александрова е главен редактор. Ще си позволя да цитирам латинската поговорка „Verba Volent, Scripta Manent“- „Казаното отлита, написаното остава“. Петя Александрова завършва

проектите си и така оставените писмени следи, могат да служат на бъдещите изследователи.

Трябва да бъдат отбелязани и някои от международните изяви на кандидата за академична длъжност „професор“. Така например в международната научно практическа конференция в Уфа, Русия тя участва с доклад. Участва и в международен симпозиум, организиран от Maltepe University (Istanbul) през май 2018 година. Всички презентации са подготвяни задълбочено от кандидата и това допринася за разпознаването на Петя Александрова като учен както в българска, така и в международна среда. Но преди всичко, тя е преподавател с висок рейтинг както сред студентите, така и сред преподавателите на Нов български университет.

Смело мога да твърдя, че доц. Петя Александрова е търсен и високо ценен лектор и участник в различни проекти.

5. Учебна и преподавателска дейност

Доц. Петя Александрова изпълнява нормативите за преподавателска заетост. Създава нови програми и обогатява вече съществуващите. Тя има честта да води дисциплини с големи групи студенти, което прави отговорността още по-голяма.

Ръководител е на международен образователен проект “Arts & Authority”, съвместно осъществен между Нов български университет и Connecticut College през март 2018 година.

Ръководител е на уъркшоп на тема „Изкуства и нови технологии“ с участието на студенти от „Масови комуникации“ и „Кино и телевизия“. Днес студентите и преподавателите по целия свят преодоляват проблемите на изострената чувствителност на дигиталната техника.

От написаното по-горе личи, че Петя Александрова е търсен преподавател и в двата департамента на НБУ. Част от програмата на студентите са стажове и практики, в осигуряването на които, тя активно сътрудничи.

Петя Александрова има награда за оперативна филмова критика на Българската филмова академия. Тя получава тази награда през 2010 година, при сериозна конкуренция с известни теоретици, критици и историци на българското кино.

6. Административна и обществена дейност

Петя Александрова активно работи в споменатите по-горе департаменти в НБУ. По отношение на административната ѝ работа, нямам лични впечатления. Но справка показва, висока академична натовареност, спазване на приемното време и участие във всички събития на двата департамента. Особено ценна е

нейната подкрепа в ежегодния международен филмов фестивал в НБУ New Wave.

Тя участва активно в различни комисии в НБУ. При дипломните защиты на студентите тя е член на изпитна комисия, рецензент, а понякога и дипломен ръководител.

Административната ѝ дейност обхваща и продължителна работа в кандидатстудентските кампании.

7. Лични впечатления от кандидата

Познавам кандидата за „професор“ още от студентските ѝ години. Но нейната пряка връзка с киното започва през 90-те години в Национален филмов център.

Какви основни отлики имаше в изказванията на Петя в сравнение с останалите дискутиращи на многобройните кръгли маси, пресконференции и други:

- конкретни изказвания без излишен патос;
- собствен съпоставителен анализ;
- морално-етичен подход към авторите на филми.

В годините съм имала възможност да участвам в общи събития с доц. Петя Александрова и впечатлението което е оставяла в мен, е за професионалист с висок морал.

Не бих пропуснала и общото ни участие в кръглата маса на тема „Хибридно кино“ в рамките на „Златен ритон“ в Пловдив през 2018 година, където тя представи задълбочен доклад.

Пред вид всичко посочено, мога да заявя, че доц. Петя Александрова, д.н., отговаря на всички необходими критерии и качества за заемане на академична длъжност „професор“.

Гласувам „ЗА“.

20. 07. 2020 година

С уважение:

Проф. д-р Емилия Стоева